

Plakaty smurto prevencijos tema praktinio taikymo rekomendacijos

Skirta ikimokyklinio ir
priešmokyklinio ugdymo
pedagogams

2020
Vilnius

Viršelyje naudojama iliustracija iš www.freepik.com

© Nacionalinė švietimo agentūra, 2020

TURINYS

ĮVADAS	4
PREVENGINĖ PRIEMONĖ	5
Prevenčinės priemonės dalys	5
Prevenčinės priemonės tikslas.....	5
Tėvų informavimas	5
Plakatų pristatymo ir užduočių atlikimo laikas bei eiliškumas	6
Meškučio Mukio pristatymas	6
Bendri principai, kaip reaguoti, sužinojus ar kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje	6
PREVENGINĖS PRIEMONĖS TAIKYMAS	8
I DALIS	
FIZINIO SMURTO PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS	8
PIRMA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Žmonės, su kuriais jaučiuosi saugiai“	9
ANTRA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Kaip susidraugauti su pykčiu“	10
II DALIS	
PSICHOLOGINIO SMURTO PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS .	12
TREČIA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Susipažinkime su jausmais“	13
KETVIRTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Mano jausmai“	15
III DALIS	
NEPRIEŽIŪROS PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS	17
PENKTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Kaip pasirūpinti meškučiu“	18
ŠEŠTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Manimi rūpinasi ir aš rūpinuosi“	20
IV DALIS	
SEKSUALINIO SMURTO PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS	22
SEPTINTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Aš esu savo kūno šeimininkas“	23
AŠTUNTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ – „Apatinių drabužių taisyklė“	25
LITERATŪRA	27
PRIEDAI	29

IVADAS

Yra žinoma, kad beveik bilijonas pasaulio vaikų kasmet patiria smurtą. Remiantis Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2018 m. veiklos ataskaita, 2018 m. Lietuvoje galimai smurtą patyrė 4448 vaikai, iš kurių 3343 (73 proc.) galimai smurtą patyrė artimoje aplinkoje. Kai kalbame apie oficialiais statistikos duomenimis pagrįstą smurto prieš vaikus mastą, svarbu suprasti, jog dažnai tai yra tik ledkalnio viršūnė. Apie daugybę smurto prieš vaikus, ypač ikimokyklinio amžiaus, atvejų niekada nesužinome. Tokio amžiaus vaikai yra labai pažeidžiami ir turi, palyginus, labai ribotas galimybes pranešti apie patiriamą smurtą: jie yra absoliučiai priklausomi nuo suaugusiųjų ir dažnai net nesupranta, kad tam tikras kitų žmonių elgesys yra smurtas. Be to, šis amžiaus tarpsnis pasižymi dideliu jautrumu įvairiems aplinkos veiksniams, todėl patiriamas smurtas gali itin sutrikdyti vaiko raidą.

Remiantis mokslinių tyrimų duomenimis, bet kokios formos smurtas prieš vaikus gali sukelti ilgalaikes neigiamas pasekmes. Smurtą patyrę vaikai susiduria su didesne depresijos, nerimo, valgymo sutrikimų, elgesio problemų, savižudybių ir savižalos rizika ateityje. Maždaug ketvirčiui vaikų, patyrusių smurtą, pasireiškia potrauminio streso sutrikimas. Smurtas taip pat gali sutrikdyti vaiko kognityvinę, socialinę ir emocinę raidą.

 Smurtą patyrę vaikai prasčiau koncentruoja dėmesį, gali būti pernelyg priklausomi nuo suaugusiųjų, neiniciatyvūs. Tokių vaikų gali būti žemesni mokymosi pasiekimai, silpnesnė mokymosi motyvacija, jie gali būti labiau išsiblaškę.

 Smurtas sutrikdo saugaus prierašumo formavimąsi, emocinę savireguliaciją. Smurtas iš vaikų atima saugumo jausmą, vieną esminių žmogaus poreikių. Vaikai gali tapti labai atsargūs, nepatiklūs, nepasitikintys savimi ir kitais, ypač suaugusiais, gali slopinti patiriamas emocijas, jei jos sukelia neigiamą suaugusiųjų reakciją. Smurtą patyrę vaikai gali sunkiau toleruoti stresą bei pasižymėti žema saviverte.

 Smurtą patyrę vaikai gali susidurti su įvairiais bendravimo sunkumais. Tokiu atveju vaikams sunku užmegzti ir palaikyti santykį, jie nepasitiki savimi bendraudami su bendraamžiais, dažnai prisiima agresoriaus arba aukos vaidmenį, gali būti socialiai atsiriboję, uždari.

Ilgalaikėje perspektyvoje smurtas gali sukelti rimtus psichikos sutrikimus, kurie stipriai paveikia žmogaus kasdienį gyvenimą, tačiau smurto daromas poveikis vaikams nėra vienodas. Tai, jog vaikas patyrė smurtą, dar nereiškia, kad jis ateityje tikrai sirgs tam tikromis psichikos ligomis. Smurto sukeltos pasekmės priklauso nuo įvairių veiksnių, pavyzdžiui, vaikų socialinio rato ar psichologinio atsparumo.

Būtent dėl to mes privalome padaryti viską, ką galime, kad apsaugotume vaikus nuo smurto. Remiantis tyrimų duomenimis, efektyviausias būdas apsaugoti vaikus nuo smurto – taikyti ankstyvą pirminę prevenciją. **Smurto prieš vaikus prevencija** – priemonės, kuriomis siekiama apsaugoti vaikus nuo smurto, ypatingą dėmesį skiriant apsauginių veiksnių stiprinimui, pavyzdžiui, vaikų gebėjimui atpažinti galimą pavojų.

Atsižvelgiant į galimas smurto pasekmes vaikams bei smurto prevencijos svarbą ankstyvojoje vaikystėje, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos užsakymu Nacionalinė švietimo

agentūra parengė **smurto artimoje aplinkoje prevencijos priemonę** (toliau – prevencinė priemonė). Šią prevencinę priemonę gali taikyti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, dirbantys su **4–6 metų** vaikais.

PREVENCINĖ PRIEMONĖ

Prevencinės priemonės dalys

Šią prevencinę priemonę sudaro dvi dalys: 4 plakatai apie atskiras smurto formas (fizinį smurtą, psichologinį smurtą, seksualinį smurtą ir nepriežiūrą) (1 priedas) bei rekomendacijos praktiniam šių plakatų taikymui. Rekomendacijose yra pateikti pasiūlymai, kaip vaikams pristatyti ir aptarti plakatus bei pateiktos aštuonios plakatus papildančios užduotys. Vienos smurto formos pristatymui ir aptarimui yra skirtas 1 plakatas ir 2 užduotys. Tiek plakatų pristatymui, tiek užduočių atlikimui yra parengtos istorijos, kurias galite perskaityti ir aptarti su vaikais.

Nors plakatuose vaizduojamos skirtingos smurto formos, kalbant su vaikais, rekomenduojama jų neišskirti ir neapibrėžti. Pavyzdžiui, vietoje sąvokų „smurtas“ ar „psichologinis smurtas“ vartokite vaikams geriau žinomus ir suprantamus žodžius. Pavyzdžiui, galite sakyti: „Toks elgesys yra blogas“; „Niekas negali tavęs skriausti“.

Pristatant vaikams plakatus ir atliekant užduotis, nuolat dalyvauja specialiai šiai prevencinei priemonei sukurtas personažas – meškutis Mukis. Plakatai yra pristatomi taip, lyg tai, kas pavaizduota juose, būtų tikros situacijos, kurias meškutis Mukis matė ar pats jose dalyvavo. Tokiu būdu meškutis Mukis tampa visus plakatus ir užduotis lydinčiu ir jungiančiu personažu. Esant galimybei, vesdami užsiėmimus vaikams, galite naudoti pliušinį meškutį. Tai gali būti ir ugdymo įstaigoje esantis žaislas.

Prevencinės priemonės tikslas

Pristatant vaikams plakatus bei atliekant užduotis, siekiama:

- Perduoti vaikams žinią, jog niekas neturi teisės jų skriausti.
- Ugdyti vaikų gebėjimą atpažinti smurtą ir suprasti, kad tam tikras žmonių elgesys yra netinkamas.
- Skatinti vaikus apie patiriamą smurtą ar kitus nemalonius išgyvenimus papasakoti suaugusiesiems, su kuriais jaučiasi saugiai, bei ugdyti tam svarbius įgūdžius.

Tėvų informavimas

Smurto tema yra labai jautri, todėl, prieš pradėdami taikyti šią prevencinę priemonę, informuokite apie tai vaikų tėvus. Trumpai papasakokite tėvams, kokiomis temomis kalbėsite su vaikais, ką veiksime ir koks yra šių veiklų tikslas. Taip pat pristatykite tėvams, ko vaikai bus mokomi užduočių metu (pavyzdžiui, vaikai mokysis skirtingų būdų išreikšti pyktį, bus supažindinti su apatinių drabužių taisykle).

Plakatų pristatymo ir užduočių atlikimo laikas bei eiliškumas

Pristatyti plakatus vaikams ir atlikti užduotis galite, jūsų nuomone, tinkamu metu, tačiau rekomenduojama atkreipti dėmesį į keletą dalykų. Visų pirma, svarbu užtikrinti, kad turėsite pakankamai laiko planuojamai veiklai įgyvendinti. Taip pat svarbu, kad vaikai būtų pailsėję ir pasiruošę sutelkti dėmesį numatomoms užduotims ar plakato aptarimui. Rekomenduojama plakatus pristatyti ir užduotis atlikti skirtingomis dienomis, siekiant neapkrauti vaikų per dideliu informacijos kiekiu vienu metu. Vieno plakato pristatymui ir užduočių atlikimui skirkite ne mažiau nei 2–3 užsiėmimus, priklausomai nuo vaikų amžiaus bei gebėjimo sutelkti dėmesį.

Kalbant apie plakatų pristatymo eiliškumą, rekomenduojama pradėti nuo fizinio smurto plakato. Fizinis smurtas yra ta smurto forma, kurią vaikams lengviausia atpažinti, todėl tikėtina, kad vaikai bus labiau linkę pasidalinti savo mintimis, jiems bus lengviau įsisavinti pateikiamą informaciją. Vėliau pristatykite psichologinio smurto ir nepriežiūros atpažinimui skirtus plakatus bei atlikite su vaikais rekomenduojamas užduotis. Seksualinio smurto prevencijai skirtą plakatą pristatykite paskutinį. Plakatų pristatymo ir užduočių atlikimo eiliškumas yra svarbus, nes pristatant tolesnius plakatus ir atliekant užduotis yra įtvirtinamos ir panaudojamos jau anksčiau vaikams suteiktos žinios.

Supažindinę vaikus su visais keturiais plakatais, palikite juos kaboti vaikams gerai matomoje vietoje, kad bet kada galėtumėte vaikams priminti, apie ką kalbėjote, o esant poreikiui – pakartoti rekomenduojamas užduotis.

Meškučio Mukio pristatymas

Prieš pristatydami vaikams pirmąjį plakatą, supažindinkite vaikus su prevencinės priemonės personažu – meškučiu Mukiu. Pristatydami meškučių, galite pasinaudoti žemiau pateikta informacija. Jeigu nusprendėte užduočių metu naudoti pliušinį žaislą, meškutis Mukis gali pasisveikinti, pakalbinti vaikus ir pats šiek tiek papasakoti apie save.

Supažindinę vaikus su meškučiu Mukiu, galite atspausdinti ir išdalinti vaikams meškučio paveikslėlius (2 priedas), kuriuos vaikai gali nuspalvinti, apklijuoti spalvoto popieriaus skiautelėmis / siūlais ar dekoruoti kitu būdu.

Meškutis yra labai smalsus ir jam labai įdomu, kaip gyvena žmonės. Anksčiau jis yra gyvenęs keliose šeimose, kuriose patyrė įvairių nutikimų ir susidūrė su įvairiomis situacijomis. Laisvalaikiu meškutis mėgsta lėtus pasivaikščiojimus mieste, jam patinka žvilgčioti pro žmonių namų langus ar išgerti puodelį šiltos kakavos su savo gerais bičiuliais – vaikais.

Bendri principai, kaip reaguoti, sužinojus ar kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje

- *Reaguokite į vaiko užuominas ar pasakojimus, susijusius su patiriamu smurtu.* Jeigu vaikas užsimena, kad kažkas jį skriaudė namuose ar kur kitur, būtina į tai reaguoti. Pirmiausia išklausykite, ką sako vaikas. Jeigu vaikas nenori daugiau pasakoti, neverskite vaiko to daryti, tačiau priminkite, kad visada gali jums papasakoti, jeigu kažkas jį skriaudžia. Pasidomėkite situacija ir įsitikinkite, ar nėra grėsmės vaiko saugumui.

- *Gerbkite vaiko ir jo šeimos privatumą.* Jeigu vaikas ima pasakoti apie patirtą smurtą bendrų veiklų metu, kuomet dalyvauja ir kiti vaikai, sureaguokite į vaiko pasisakymą, parodykite, kad išgirdote, ką jis sako, tačiau neleiskite vaikui plėtoti pasakojimo. Pasakykite, kad apie tai su juo pakalbėsite vėliau, pavyzdžiui, po užsiėmimo. Labai svarbu, kad tokiu atveju iš tiesų pasikalbėtumėte su vaiku. Nepasakokite to, ką jums pasakė vaikas, asmenims, kurie neprivalo apie tai žinoti, pavyzdžiui, kitų grupių auklėtojams (-oms) ar kitų vaikų tėvams.
- *Padrąsinkite vaiką, pasakykite, kad gerai padarė, jog papasakojo jums apie tai, kad kažkas jį nuskriaudė.* Ikimokyklinio amžiaus vaikams būdingas egocentriškas mąstymas. Tai reiškia, jog vaikas galvoja, kad jis yra daugybės aplinkui vykstančių dalykų priežastis. Kalbant apie smurtą, vaikas gali galvoti, jog jis yra priežastis to, kad kažkas jį skriaudžia. Dėl šios priežasties smurtą patiriantys vaikai dažnai išgyvena stiprius gėdos, kaltės jausmus. Atsižvelgiant į tai, labai svarbu pasakyti vaikui, jog jis nėra kaltas dėl to, kad kažkas jį nuskriaudė.
- *Nenuvertinkite ir nesumenkinkite vaiko pasakojimo ar galimo problemos rimtumo.* Papasakoti apie tai, jog kažkas smurtavo prieš juos, vaikams gali būti itin sudėtinga užduotis, todėl labai svarbu tikėti tuo, ką sako vaikas, ir nenuvertinti jo žodžių. Pavyzdžiui, venkite vaikui sakyti: *Gal tau tik pasirodė / gal jis ar ji tai padarė netyčia / turbūt nenorėjo tavęs užgauti ar įskaudinti / netikiu, kad jis ar ji taip darytų.* Tokie ir panašūs pasisakymai perduoda vaikui žinią, kad tai, ką jis sako, nėra svarbu ir rimta, todėl vaikas ateityje gali daugiau nebebandyti apie tai kam nors papasakoti.
- Daugiau informacijos dėl ugdymo įstaigos veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje, rasite [čia](#).

Jeigu vaikas papasakojo ar jums kilo įtarimų, kad jis galimai patiria smurtą artimoje aplinkoje, nespreskite situacijos vienas (-a). Labai svarbu perduoti šią informaciją ugdymo įstaigos administracijai ir kartu ieškoti tinkamų, vaiko saugumą užtikrinančių sprendimo būdų.

PREVENČINĖS PRIEMONĖS TAIKYMAS

I DALIS

FIZINIO SMURTO PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS

Prieš pristatydami plakatą, pakabinkite / padėkite jį taip, kad jis būtų gerai matomas visiems vaikams ir jums būtų patogiu su vaikais jį aptarti, o vaikų paprašykite susėsti ratu. Plakato pristatymą pradėkite meškučio pasisveikinimu su vaikais ir įvadu į plakato aptarimą. Įvado metu galite pasakyti vaikams, jog šiandien vaikai išgirs istoriją apie tai, ką meškutis Mukis veikė ir ką matė vakar vakare.

Šiuo ženklu pažymėti istorijų tekstai, kuriuos meškutis Mukis vaikams pasakoja pirmuoju asmeniu.

Istorija: *Vakar, kaip ir kiekvieną vakarą, meškutis Mukis išėjo pasivaikščioti, įkvėpti gryno oro ir pasižvalgyti aplink. Eidamas pro vieną namą, pastebėjo, kad kambaryje dega šviesa. Stabtelėjo, nes norėjo atidžiau pasižiūrėti. Pažiūrėjęs pro langą meškutis Mukis pamatė berniuką. Štai šį (parodykite į plakate pavaizduotą berniuką). Berniukas meškučiui Mukiui pasirodė labai liūdnas, lyg kažkas negero jam būtų atsitikę. Berniukas sėdėjo ant lovos ir pasakojo, kas jam nutiko. Štai pasižiūrėkite (parodykite į plakate pavaizduotą smurtinę situaciją).*

➤ *Kaip jums atrodo, kas atsitiko berniukui? Apie ką jis pasakojo?*

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Žiūrėdamas pro langą, meškutis išgirdo, ką pasakojo berniukas. Paklauskime, ką meškutis Mukis mums papasakos.*

– Kai žiūrėjau pro langą, išgirdau, kad kažkas berniuką skriaudė. Berniukui buvo labai baisu, bet jis žinojo, kad niekas negali jo mušti, todėl apie tai papasakojo savo draugei / tetai / mamai. Aš labai apsidžiaugiau, kad berniukas buvo toks drąsus ir papasakojo, jog kažkas jį mušė. Prisimenu, kaip meškinas Tobis negerai su manimi elgėsi ir savo didele letena trenkė per mano mažą letenėlę. Aš labai išsigandau ir nežinojau, ką daryti. Verkiau užsidengęs akytes savo letenomis. Meškinas Tobis yra daug didesnis ir stipresnis už mane, todėl aš bijojau kam nors pasakyti, jog jis mane skriaudė. Bet staiga prisiminiau tetos Meškienės žodžius. Ji man sakė: „Niekas negali tave mušti, o jeigu koks meškinas ar žmogus tave skriaus, būtinai man tai pasakyk.“ Prisiminęs šiuos žodžius, iškart nubėgau pas tetą Meškienę ir papasakojau jai, kas nutiko. Mes pasikalbėjome, ji mane švelniai apkabino ir mano širdelė po truputį nurimo. Tada pasijaučiau daug geriau. Žinau, kad jeigu kas nors mane skriaudžia, galiu papasakoti apie tai tetai Meškienei.

➤ *Ką reikia daryti, jeigu kas nors jus skriaudžia?*

Išklauskite vaikų atsakymus, kvieskite vaikus pagalvoti, ką dar galima daryti, jei kas nors tave skriaudžia. Labai svarbu perduoti vaikams žinią, kad jeigu kas nors juos skriaudžia, reikia apie tai papasakoti suaugusiam žmogui.

Pabaigoje apibendrinkite tai, apie ką kalbėjote su vaikais. Verta vaikams pabrėžti, kad niekas negali skriausti ne tik meškučių, bet ir vaikų, todėl berniukas, kurį meškutis matė pro langą, padarė labai gerai, jog apie viską papasakojo suaugusiam žmogui.

PIRMA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ

„Žmonės, su kuriais jaučiuosi saugiai“

Tikslas – padėti vaikams suprasti, ką reiškia jaustis saugiai, bei atpažinti, su kuo būdamas vaikas jaučiasi saugiai.

Trukmė ~ 30 min.

Reikalingos priemonės

- Priemonės, kurių reikės nupiešti, nulipdyti ar kitaip pavaizduoti žmones, su kuriais vaikai jaučiasi saugiai (pavyzdžiui, pieštukai, popierius, plastilinas).

Užduotį pradėkite meškučio Mukio pasisveikinimu su vaikais ir užduokite vaikams keletą klausimų. Pavyzdžiui:

- *Vaikai, ar prisimenate, ką meškutis jums pasakojo, kaip vieną kartą jį nuskriaudė meškinas Tobis?*
- *Ar kas nors gali pasakyti, ką padarė meškinas Tobis?*
- *Ką darė meškutis, kai jį nuskriaudė meškinas Tobis?*

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Taip, tuomet meškutis Mukis nuskubėjo apie tai papasakoti savo tetai Meškienei, nes, būdamas su ja, meškutis Mukis jaučiasi saugiai.*

- *Kaip jums atrodo, ką reiškia jaustis saugiai?*

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Meškutis jums papasakos, ką reiškia jaustis saugiai ir kada jis pats jaučiasi saugiai:*

– *Kai jautiesi saugiai, tavo širdelė yra rami. Kai aš esu su teta Meškiene, aš jaučiuosi saugiai, todėl man yra ramu ir gera. Tada man norisi šypsotis. Kartais atrodo, kad kai būnu su teta Meškiene, šypsosi ir mano širdis. Žinau, kad teta Meškienė mane labai myli, ji man dažnai tai sako. Beje, vieną kartą, kai užsigavau kelį, ji užklįjavo man pleistrą, o kai draugai man neleido kartu su jais žaisti ir man buvo labai liūdna, teta Meškienė mane apkabino ir pabuvo kartu su manimi, kol pasijaučiau šiek tiek geriau. Aš žinau, kad galiu viską pasakoti tetai Meškienei. Aš visuomet jai pasakau, jeigu kas nors mane skriaudžia. Kartais man būna baisu ar liūdna. Tuomet irgi pasikalbu su teta Meškiene, nes ji mane nuramina. Nutinka ir taip, kad ko nors labai išsigąstu, o tetos Meškienės šalia nėra. Tada aš prašau pagalbos savo tėčio arba darželio auklėtojos, nes kai esu su jais, jaučiuosi saugiai.*

- *Vaikai, o su kuo būdami jūs jaučiatės saugiai?*
- *Kam galite papasakoti, jeigu jus kas nors skriaudžia?*

Šiuos klausimus galite užduoti kiekvienam vaikui asmeniškai, kad kiekvienas vaikas pagalvotų, kas yra žmonės, į kuriuos jis gali kreiptis pagalbos. Jeigu vaikams klausimai būtų pernelyg sudėtingi, galite juos reformuluoti. Pavyzdžiui, galite paklausti vaikų: *Jeigu jūs užsigaunate, kieno paprašote užklįjuoti pleistrą? Jeigu jums yra baisu ar liūdna, kam galite apie*

tai pasakyti? Išklausę vaikų atsakymus, pakvieskite vaikus atlikti užduotį – nupiešti, nulipdyti ar kitaip pavaizduoti žmones, su kuriais vaikas jaučiasi saugiai ir kuriems gali pasakyti, jeigu kas nors jį skriaudžia. Jeigu vaikai jau atpažįsta raides, gali gaminti „pasitikėjimo apyrankes“, naudodami karoliukus, ant kurių yra užrašytos raidės. Vaikai yra kviečiami suverti ant virvutės žmonių, su kuriais jaučiasi saugiai, vardus ar pirmąsias jų raides. Vaikams atlikus užduotį, aptarkite su kiekvienu vaiku, kas yra tie žmonės (ar žmogus), su kuriais (-iuo) vaikas jaučiasi saugiai.

Apibendrinimas. Aptarkite, ką darėte šio užsiėmimo metu, galite vaikų paklausti, ką jie sužinojo, išgirdo. Svarbu dar kartą pabrėžti vaikams, kad niekas negali jų skriausti, mušti, o jeigu taip nutiktų, vaikai turi apie tai pasakyti suaugusiems, su kuriais jaučiasi saugiai.

ANTRA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ

„Kaip susidraugauti su pykčiu“

Tikslas – mokyti vaikus atpažinti pyktį ir ugdyti vaikų gebėjimą išreikšti pyktį tinkamu būdu.

Trukmė ~25 min.

Reikalingos priemonės

- Balionai (kiekvienam vaikui po 1 vnt.).

Užduotį pradėkite meškučio pasisveikinimu ir įvadu į užduotį. Įvado metu pristatykite vaikams, ką veiksate. Galite pasakyti vaikams, kad šiandien su jais kalbėsime apie jausmą – pyktį, bei užduoti keletą klausimų. Pavyzdžiui:

- *Ar jūs kartais būnate pikti?*
- *Dėl ko dažniausiai supykstate?*
- *Kaip galvojate, ar meškutis Mukis kada nors pyksta?*

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Iš tiesų mes visi kartais supykstame. Meškutis Mukis kartais irgi būna piktas, todėl nori jums papasakoti apie pyktį ir kaip jam pavyko su pykčiu susidraugauti. Taigi, paklauskime, ką mums papasakos meškutis.*

 – *Kartais aš supyktu. Kartais net labai stipriai supyktu. Prisimenu, vieną dieną žaidžiau lauke su balionu, kurį man pripūtė teta Meškienė. Po kurio laiko atėjo mano kaimynas meškis Peškis, nes ir jis norėjo pažaisti kartu. Iš pradžių mes žaidėme ir smagiai leidome laiką, bet tuomet kai kas nutiko... Nežinau kodėl, bet meškis Peškis pagavęs balioną taip stipriai jį suspaudė, kad balionas pokšt ir susprogo! Aš labai supykau. Tai juk buvo balionas, kurį man pripūtė teta Meškienė! Jaučiau, kad mano kūnelyje kažkas stipriai sujudo. Nė nestabtelėjęs ir labai supykęs, aš pribėgau prie meškio Peškio ir jį pastūmiau. Meškis Peškis nukrito ir stipriai užsigavo leteną. Kartais, kai pyktis būna toks didelis ir stiprus, padarau ką nors negero. Žinau, negerai padariau, kad pastūmiau meškį Peškį. Negalima nieko skriausti, net jeigu esi labai piktas. Kai nuskriaudžiau meškį Peškį, man buvo jo gaila, nors vis dar pykau ant jo, kad susprogdino mano balioną. Buvo labai nemalonu, todėl grįžau pas tetą Meškienę ir papasakojau jai, kas nutiko. Teta Meškienė man pasakė: „Pyktis nėra blogas, bet negerai, jeigu supykęs*

skriaudi kitus, juos užgauni ar tyčia sulaužai, gadini daiktus. Reikia su pykčiu susidraugauti, todėl svarbu žinoti, ką daryti, kai stipriai supyksti.“

Meškučiui Mukiui buvo labai smalsu sužinoti, kaip galima susidraugauti su pykčiu. Teta Meškienė papasakojo meškučiui Mukiui, ką galima daryti, kai supyksti, kad neskriaustum savęs ir kitų. Pristatykite vaikams žemiau pateiktus būdus, kaip tinkamai išreikšti pyktį. Prieš tai galite vaikų paklausti, ką jie daro, kai supyksta.

Būdai išreikšti pyktį:

- 1. Pakvėpuoti.** Paaiškinkite vaikams, kad pykdami gali pakvėpuoti: lėtai įkvėpti ir iškvėpti. Parodykite vaikams, kaip tai daryti, ir pakvieskite vaikus kelis kartus lėtai ir giliai įkvėpti ir iškvėpti. Toks lėtas, ramus kvėpavimas padeda nurimti, kai esi labai piktas.
- 2. Pasakyti.** Paaiškinkite vaikams, kad supykus labai svarbu pasakyti, kad pyksti. Kartais užtenka pasakyti, jog pyksti, ir pyktis nebebūna toks stiprus ir didelis.
- 3. Pūsti balioną.** Paaiškinkite vaikams, kad kartais, kai labai stipriai supyksti, galima lygiai taip pat stipriai pūsti balioną. Išdalinkite vaikams po balioną ir kvieskite vaikus visą susikaupusį pyktį išpūsti į balioną.

Jeigu norite, galite vaikams pristatyti ir daugiau tinkamų būdų, kaip išreikšti pyktį, kad neužgautum nei savęs, nei kitų. Atlikus užduotį, galite vaikams užduoti keletą klausimų. Pavyzdžiui:

- *Ką galima daryti, kai labai supyksti?*
- *Kuris būdas jums labiausiai patiko?*

Apibendrinimas. Aptarkite su vaikais atliktą užduotį. Svarbu perduoti vaikams žinią, kad pyktis nėra blogas, visi žmonės kartais būna pikti, tačiau negerai, kai supykę mes skriaudžiame kitus, juos užgauname ar tyčia gadiname, laužome daiktus. Pabrėžkite vaikams, kad niekas negali jų skriausti, net jeigu ant jų labai pyksta.

II DALIS

PSICHOLOGINIO SMURTO PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS

Prieš pristatydami plakata, pakabinkite / padėkite jį taip, kad jis būtų gerai matomas visiems vaikams, o vaikų paprašykite susėsti ratu. Plakato pristatymą pradėkite meškučio pasisveikinimu su vaikais ir įvadu į plakato aptarimą. Įvado metu galima pasakyti vaikams, kad šiandien išgirs istoriją apie dvi meškučio Mukio drauges, su kuriomis jam teko gyventi.

Istorija. *Šiandien meškutis nori jus supažindinti su dviem savo draugėmis. Kadaisė jis gyveno jų namuose. Viena iš jų yra vardu Luka*.* Parodykite į plakato kairėje pusėje nupieštą mergaitę. *Paklauskime, ką meškutis Mukis mums papasakos apie Luką.*

– Luka yra mano draugė. Kai gyvenau jos namuose, mes žaisdavome su ja kamuoliu, valgydavome ledus, o rytais, prieš eidami į darželį, mes su Luka visuomet išgerdavome puodelį šiltos kakavos. Būti Lukos namuose man ne visada patikdavo. Kartais mums su Luka būdavo labai liūdna, ypač tada, kai jos tėveliai garsiai šaukdavo ant Lukos ar vienas ant kito. Vieną kartą, kai mes su Luka žaidėme, jos tėveliai ėmė garsiai šaukti ant Lukos ir sakyti negražius žodžius. Jai buvo labai nemalonu, todėl ji rankomis užsidengė ausis. Luka nesuprato, kodėl tėveliai taip garsiai ant jos šaukia. Jai pasidarė labai liūdna, ji išsigando, nes pagalvojo, kad tėveliai jos nebemyli.

- **Kaip manote, kas nutiko toliau?**
- **Ką po to darė Luka?**

Išklausę vaikų atsakymų, tęskite pasakojimą.

– Iš tiesų, Lukai buvo labai liūdna ir negera. Ji buvo labai nusiminusi. Mačiau, kaip ašarėlės bėgo per jos veidą. Bet aš žinojau, kad niekas negali skriausti Lukos ir ant jos šaukti. Taip man sakė teta Meškienė. Teta Meškienė sako, kad jeigu kas nors tave skriaudžia, rėkia ant tavęs, reikia pasakyti: baik, man nepatinka, man nemalonu, kai taip darai. Bet kartais man nepavyksta to pasakyti. Vieną kartą, kai meškinas Tobis šaukė ant manęs, aš taip išsigandau, pamiršau viską, ką man sakė teta Meškienė. Na, bet kartais mes visi išsigastame ir nežinome, ką daryti. Dar teta Meškienė sako, kad būtinai jai pasakyčiau, jeigu kas nors ant manęs šaukia.

- **Vaikai, ką reikia daryti, jeigu kas nors šaukia ant jūsų ar sako nemalonus žodžius?**

Kvieskite vaikus sugalvoti kuo daugiau būdų, ką galima daryti. Išklausę vaikų atsakymus, pabrėžkite vaikams, kad jeigu kas nors juos skriaudžia, labai svarbu ir apie tai papasakoti suaugusiam žmogui, su kuriuo vaikas jaučiasi saugiai.

Dar noriu jums papasakoti apie meškučio draugę Agnę*. Parodykite į plakato dešinėje pusėje nupieštą mergaitę. Agnė gyvena su mama, tėčiu ir katyte Pūke. Agnė labai mėgsta piešti. Pamiegojus pietų miego, Agnė su meškučiu Mukiu nupiešdavo daugybę piešinių. Tuomet mergaitė juos nešdavo parodyti savo mamai ir tėčiui. Agnės tėveliai labai apsidžiaugdavo

---

* Jeigu jūsų grupėje yra mergaitė tokiu pat vardu, sugalvokite meškučio draugei kitą vardą.

pamatę jos piešinius. Vieną kartą, kai Agnė nupiešė saulę, jos tėtis pamatęs piešinį pasakė jai daug gražių žodžių. Meškutis buvo šalia, todėl viską girdėjo ir matė. Tėtis sakė: „Agne, tau puikiai pavyko nupiešti saulės spindulėlius, tavo piešinys labai gražus.“ Agnei buvo labai malonu tai girdėti. Ji plačiai nusišypsojo. Agnė jautėsi labai laiminga ir mylima.

- **Dėl ko Agnė jautėsi laiminga ir mylima?**
- **Kaip jautėsi Meškučio Mukio draugė Luka?**

Išklausę vaikų atsakymus paaiškinkite jiems, kad kai kas nors šaukia ar sako negražius žodžius apie tave, gali būti labai liūdna ar baisu. Dėl to buvo liūdna ir meškučio draugei Lukai. O Agnė jautėsi laiminga ir mylima, nes tėtis džiaugėsi jos piešiniu ir pasakė daug gražių žodžių.

Pabaigoje apibendrinkite tai, apie ką kalbėjote su vaikais. Pabrėžkite, kad niekas negali jų skriausti, šaukti ant jų ar sakyti negražius žodžius, dėl kurių vaikui yra liūdna ar baisu. Priminkite, kad jeigu kas nors tave skriaudžia, rėkia ant tavęs, galima pasakyti: *baik, man nepatinka / man nemalonu, kai taip darai*. Taip pat paraginkite vaikus papasakoti apie tai suaugusiajam, su kuriuo jis / ji jaučiasi saugiai.

TREČIA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ **„Susipažinkime su jausmais“**

Tikslas – mokyti vaikus atpažinti jausmus, ugdyti empatiją.

Trukmė ~30 min.

Reikalingos priemonės:

- 3 priede pateikti paveikslėliai.
- 4 priede pateikti paveikslėliai.
- Popieriaus lapai.
- Klėjai / lipni juosta.

Prieš pradėdami užduotį, atsispausdinkite 3 ir 4 prieduose pateiktus paveikslėlius ir juos iškirpkite. Ant atskirų popieriaus lapų užklijuokite iškirptas širdutes.

Užduotį pradėkite meškučio pasisveikinimu ir įvadu į užduotį. Įvado metu pristatykite vaikams, ką veikssite. Galite papasakoti vaikams, kad šiandien jie išgirs istoriją apie tai, kaip meškutį Mukį nuskriaudė kiti meškučiai, bei mokysis atpažinti jausmus.

Istorija. *Vieną ankstyvą rytą meškutis Mukis atsikėlė ir išsivirė puodelį šiltos kakavos. Meškučiui labai patinka rytą pradėti puodeliu šiltos kakavos. Tuomet meškučiui yra ramu ir gera. Besimėgaudamas kakava, meškutis Mukis prisiminė vieną labai nemalonų nutikimą. Mukis prisiminė, kaip labai supykęs Meškinas Tobis trenkė per jo letenėlę. Tuomet kelias dienas ant meškučio Mukio letenos buvo mėlynė. Tokia pat, kokia buvo ir tuomet, kai meškutis nukrito ir užsigavo koją. Mėlynė atsirado todėl, kad Tobis užgavo meškučio Mukio kūnelį. Bet kai kas nors tave skriaudžia, mėlynė atsiranda ne visuomet. Meškutis jums papasakos istoriją apie tai, kaip kažkas jį nuskriaudė, bet mėlynė neatsirado. Taigi, paklauskime meškučio Mukio pasakojimo.*

– Prisimenu tą dieną, kai kiti meškučiai skriaudė mane. Jie juokėsi iš manęs ir sakė negražius žodžius. Nors jie skriaudė mane ir man buvo labai skaudu, liūdna, mėlynė ant mano kūno neatsirado ir kraujas nebėgo, todėl nereikėjo klijuoti pleistro. Nors man nieko neskaudėjo, man buvo be galo liūdna. Man buvo taip liūdna, kad atrodė, jog mano širdelė sudužo. Meškučiai, kurie skriaudė mane, neužgavo mano kūno, bet jie užgavo mano širdelę. Teta Meškienė man yra pasakiusi, kad žodžiai neužgauna tavo kūno, bet pikti, negražūs žodžiai labai skaudina širdelę. Kai kas nors ant manęs šaukia, juokiasi iš manęs ar sako negražius dalykus apie mane, jie skaudina mano širdelę. Tada aš labai liūdžiu ir man norisi verkti. Kartais mes visi verkiame, net ir suaugę žmonės ar meškinai.

- **Kas nutiko meškučiui?**
- **Kaip jautėsi meškutis, kai kiti meškučiai iš jo juokėsi?**
- **Kodėl ant meškučio kūno nebuvo mėlynės, kai kiti meškučiai juokėsi iš jo?**

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. Iš tiesų meškutis Mukis labai nusiminė, kad kiti meškučiai negražiai su juo elgėsi. Meškučiai įskaudino Mukį, ir jam atrodė, kad jo širdelė sudužo, štai taip (parodykite į iškirptą sudužusią širdelę). Tačiau meškutis Mukis ne visuomet būna liūdnas. Kartais meškutis jaučiasi mylimas ir laimingas. Meškutis jaučiasi mylimas, kai teta Meškienė jį apkabina, kai jo tėtis pasako, kad meškučiui puikiai pavyko susitvarkyti žaislus, ar kai kiti meškučiai pakviečia jį žaisti kartu. Kai meškutis Mukis jaučiasi mylimas ir laimingas, jam atrodo, jog jo širdelė spindi (parodykite į iškirptą spindinčią širdelę).

- **Kada jūs jaučiatės mylimi?**
- **Kada būnate laimingi?**

Išklauskite vaikų atsakymus ir pakvieskite vaikus atlikti užduotį. Papasakokite vaikams, kad Meškutis jums davė savo nuotraukų (3 priedas), kuriose pavaizduoti įvairūs meškučio Mukio jausmai. Atliekant užduotį, rodykite vaikams po vieną meškučio nuotrauką, įvardinkite, kaip jis jaučiasi, ir paprašykite vaikų pasidalinti mintimis, kodėl, jų nuomone, meškučiui, pavyzdžiui, yra liūdna ar dėl ko meškutis yra laimingas. Tuomet paklauskite vaikų, kaip jiems atrodo, ar tuo metu meškučio širdelė yra rami, lyg spindinti, ar meškučiui skauda širdelę, lyg ji būtų sudužus. Atitinkamai meškučio nuotrauka yra priklijuojama prie spindinčios arba sudužusios širdelės paveikslėlio. Išklausę vaikų atsakymų, galite paklausti vaikų, kada jie jaučiasi, pavyzdžiui, laimingi, liūdni ir pan., ką tuomet daro.

- **1 paveikslėlis.** Meškutis yra ramus. Kai meškutis yra ramus, nieko nebijo, jam yra ramu ir gera.
- **2 paveikslėlis.** Meškutis yra išsigandęs. Kai meškutis yra išsigandęs, jo širdelė stipriai plaka, jam yra neramu ir baisu.
- **3 paveikslėlis.** Meškutis jaučiasi mylimas. Kai meškutis jaučiasi mylimas, jis nusiunčia oro bučinį tetai Meškienei.
- **4 paveikslėlis.** Meškutis yra liūdnas. Kai meškučiui yra liūdna, jis nori verkti, jo nuotaika yra prasta.
- **5 paveikslėlis.** Meškutis yra laimingas. Kai meškutis jaučiasi laimingas, jis daug juokiasi, jam būna smagu ir linksma.
- **6 paveikslėlis.** Meškutis yra piktas. Kai meškutis yra piktas, jis stipriai suspaudžia kumščius ir suraukia antakius.

Pavyzdys

2 paveikslėlis. Taip atrodo meškutis, kai yra išsigandęs. Kai meškutis yra išsigandęs, jo širdelė stipriai plaka, jam yra neramu ir baisu. Vaikai, kaip jums atrodo, ko meškutis Mukis išsigando? (Išklausykite vaikų atsakymus). Kaip atrodė meškučio širdelė, kai jis buvo išsigandęs? (Parodykite paveikslėlius, kuriuose nupiešta sudužusi bei spindinti širdelė, ir kvieskite vaikus pasirinkti vieną iš jų). Tuomet išsigandusio meškučio nuotrauka atitinkamai yra priklijuojama ant lapo, prie sudužusios širdelės.

Pabaigoje apibendrinkite tai, apie ką kalbėjote su vaikais. Svarbu pabrėžti vaikams, kad visi jausmai yra geri, tik kai patiriame kai kuriuos jausmus (pvz., baimę, liūdesį, pyktį), mums gali būti nemalonu, todėl svarbu apie tai pasakyti suaugusiajam, su kuriuo vaikas jaučiasi saugiai. Plakatus su meškučio nuotraukomis galite pakabinti vaikams gerai matomoje vietoje.

KETVIRTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ **„Mano jausmai“**

Tikslas – mokyti vaikus atpažinti jausmus bei skatinti apie nemalonus išgyvenimus papasakoti suaugusiesiems, su kuriais vaikai jaučiasi saugiai.

Trukmė ~25 min.

Reikalingos priemonės:

- 4 priede pateikti paveikslėliai.
- 5 priede pateikti paveikslėliai.
- Popieriaus lapai.
- Žirklys.

Prieš atlikdami užduotį, atsispausdinkite tiek 4 ir 5 prieduose pateiktų paveikslėlių, kiek grupėje yra vaikų. Užduotį pradėkite meškučio pasisveikinimu bei įvadu į užduotį. Įvado metu pristatykite vaikams, ką veikssite, bei užduokite vaikams kelis klausimus:

- **Kokius žinote jausmus?** Jeigu reikia, galite panaudoti ankstesnės užduoties metu pagamintus plakatus su meškučio Mukio nuotraukomis.
- **Ar būna blogų jausmų?**

Išklausykite vaikų atsakymus. Dar kartą akcentuokite vaikams, kad nėra blogų jausmų. Visi jausmai yra geri, tik kai kuriuos jausmus patirti nėra malonu. Tuomet pakvieskite vaikus atlikti užduotį. Visų pirma, kiekvienam vaikui yra duodami 3 priede pateikti paveikslėliai. Vaikai turi iškirpti dvi širdutes ir jas priklijuoti ant atskirų popieriaus lapų. Tuomet vaikai turi iškirpti 4 priede pateiktus paveikslėlius. Jeigu vaikams yra pernelyg sunku iškirpti paveikslėlius, galite juos iškirpti ir paruošti vaikams iš anksto. Iškirptą paveikslėlius, vaikai yra kviečiami juos priklijuoti prie sudužusios arba prie spindinčios širdelės, priklausomai nuo to, kaip jaučiasi

paveikslėlyje pavaizduotas vaikas. Jeigu vaikui yra liūdna, jis kažko bijo ar dėl kažko pyksta, paveikslėlį turi priklijuoti prie sudužusios širdelės. Jeigu berniukas jaučiasi laimingas, ramus ar mylimas, paveikslėlį vaikai turi priklijuoti prie spindinčios širdelės. Jeigu vaikams atlikti užduotį patiems yra sudėtinga, atlikite ją kartu su vaikais. Vaikams priklijavus paveikslėlius, galite užduoti jiems keletą klausimų. Pavyzdžiui:

➤ *Ką galima daryti, kai esi labai piktas / kai tau liūdna / kai tau yra baisu?*

Išklausykite vaikų atsakymus. Apibendrinkite tai, ką vaikai darė užduoties metu. Pabrėžkite, kad jeigu vaikui nepatinka jausmas, kurį jaučia, jeigu vaikui dėl kažko yra neramu, liūdna ar labai pikta, svarbu apie tai pasakyti suaugusiajam, su kuriuo būdamas vaikas jaučiasi saugiai.

III DALIS

NEPRIEŽIŪROS PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS

Prieš pristatydami plakata, pakabinkite jį taip, kad jis būtų gerai matomas visiems vaikams, o vaikų paprašykite susėsti ratu. Plakato pristatymą pradėkite meškučio pasisveikinimu su vaikais ir įvadu į plakato aptarimą. Įvado metu galite pasakyti vaikams, jog šiandien vaikai išgirs istoriją apie meškučio Mukio malonius ir nemalonius nutikimus, kuriuos patyrė draugų namuose.

Istorija. *Pirmomis savaitės dienomis, tai yra pirmadieniais, meškutis Mukis eina pasivaikščioti į parką. Būti parke meškučiui labai patinka. Labiausiai jis mėgsta klausytis paukštelių čiulbėjimo ir džiaugtis saulės spinduliais. Vieną kartą, kai Mukis parke sėdėjo ant suoliuko ir klausėsi paukštelių muzikos, prie jo pribėgo berniukas ir pakvietė meškutį Mukį su juo pažaišti. Taip meškutis Mukis susipažino su Tomu*. Parodykite į plakato kairėje pusėje nupieštą berniuką. Tomas taip susidraugavo su meškučiu Mukiu, kad pakvietė Mukį apsigyventi savo namuose. Žinoma, meškutis Mukis sutiko. Mukiui labai patiko gyventi Tomo namuose. Meškutis matė, kad Tomo tėveliai labai mylėjo Tomą ir juo rūpinosi. Kiekvieną vakarą Tomo tėveliai paruošdavo berniukui vakarienę, todėl Tomas visada jautėsi sotus. Kartais Tomas su tėveliais dėliodavo spalvotas kaladėles. Tomui tai labai patikdavo. Kai Tomas eidavo į lauką, jo tėtis berniuką šiltai aprengdavo, užrišdavo šaliką, kad jis lauke nesusaltų. Tomo tėveliai rūpinosi Tomu. Meškutis Mukis prisimena, kad kartą Tomas labai susirgo. Jis kosėjo ir jam skaudėjo pilvuką. Tuomet Tomo tėveliai padarė jam šiltos arbatos su medumi bei citrina ir nuvedė Tomą pas gydytoją, kad jis padėtų Tomui pasveikti. Meškutis matė, kad Tomo tėveliai labai jį myli ir juo rūpinasi.*

- *Kaip jums atrodo, ką reiškia kuo nors rūpintis?*
- *Kas rūpinosi Tomu?*
- *Kaip jautėsi Tomas, kai tėveliai juo rūpinosi?*

Išklausykite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Iš tiesų Tomo tėveliai labai mylėjo Tomą ir juo rūpinosi. Jie stengėsi, kad Tomas būtų sotus, sveikas ir šiltai aprengtas. Jie darė viską, kad Tomui nieko netrūktų. Meškutis Mukis jau negyvena Tomo namuose, bet iki šiol prisimena, kaip gera ir saugu buvo gyventi su Tomu ir jo tėveliais. Tiesa, meškutis Mukis turi ir kitą draugą. Jo vardas yra Paulius*. Parodykite į plakato dešinėje pusėje nupieštą berniuką.*

- *Kaip jums atrodo, kas nutiko Pauliui?*
- *Dėl ko Paulius yra nusiminęs, liūdnas?*

Išklausykite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Berniukas dėl kažko yra labai nusiminęs. Meškutis Mukis papasakos jums, kas nutiko jo draugui Pauliui, todėl atidžiai jo paklausykime.*

– *Paulius yra geras mano draugas. Kai gyvenau jo namuose, mes kartu klausydavomės muzikos ir žaisdavome įvairiausių žaidimus. Kartu su Pauliumi gyveno ir jo tėveliai, bet kartais jie kažkur išeidavo ir mes su Pauliumi likdavome vieni namuose. Prisimenu vieną*

---

* Jeigu jūsų grupėje yra berniukas tokiu pat vardu, sugalvokite meškučio draugui kitą vardą.

kartą, kai Pauliaus tėveliai išėjo. Tada mums buvo labai baisu. Mes buvome išsigandę, nes nežinojome, kada Pauliaus tėveliai sugrįš, o lauke jau buvo tamsu. Būti vienam namuose tikrai labai nemalonu. Mes su Pauliumi labai norėjome valgyti, bet neradome jokio maisto šaldytuve. Mano pilvas labai garsiai gurguliavo, o Pauliui net pradėjo skaudėti pilvuką. Vėliau Pauliaus tėveliai sugrįžo, bet jie mums nieko nepasakė ir nepadarė vakarienės. Jie žiūrėjo televizorių ir visai nekreipė dėmesio, kad mes su Pauliumi buvome alkani.

- **Kas nutiko meškučiui Mukiui ir jo draugui Pauliui?**
- **Ar Pauliaus tėveliai rūpinosi Pauliumi?**
- **Kodėl atrodo, kad Pauliaus tėveliai rūpinosi / nesirūpino Pauliumi?**
- **Kaip reikia pasirūpinti Pauliumi?**

Iš tiesų meškučiui Mukiui atrodė, kad tėveliai nesirūpina Pauliumi. Jie neparuošė Pauliui valgyti, kai jis buvo alkanas, paliko Paulių su meškučiu vienus namuose. Meškutis Mukis norėjo padėti savo draugui Pauliui, tik jis nežinojo kaip. Bet vieną dalyką meškutis labai gerai žinojo. Mukis žinojo, kad suaugę žmonės turi pasirūpinti vaikais. Kaip teta Meškienė rūpinasi Mukiu, dar visai mažu meškučiu. Meškutis Mukis sako, kad teta Meškienė pasirūpina juo, o meškutis Mukis gali pasirūpinti savo augintiniu, peliuku Kiku.

- **Ar jūs kuo nors rūpinatės?**
- **Ką darote, kai kuo nors rūpinatės?**
- **Kas jums rūpinasi?**

Išklausę vaikų atsakymus, paaiškinkite, kad kai mes rūpinamės kuo nors, stengiamės, kad kitam nieko netrūktų, kad jis jaustųsi gerai. Taip, kaip Tomo tėveliai rūpinosi Tomu.

Pabaigoje apibendrinkite tai, apie ką kalbėjote su vaikais. Pabrėžkite vaikams, kad suaugę žmonės turi pasirūpinti vaikais, o vaikai irgi gali kitais rūpintis. Pavyzdžiui, įdėti savo augintiniui maisto, palaistyti gėlę ar paduoti mamai / tėčiui puodelį, kad ji / jis pasidarytų arbatos.

PENKTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ

„Kaip pasirūpinti meškučiu“

Tikslas – supažindinti vaikus su pagrindiniais nepriežiūros požymiais.

Trukmė ~30 min.

Reikalingos priemonės

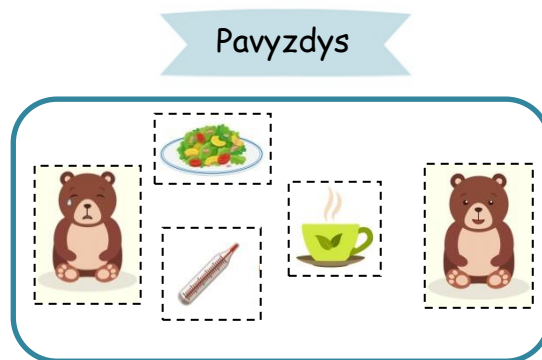
- 6 priede pateikti paveikslėliai.

Prieš atlikdami užduotį, atsispausdinkite 6 priede pateiktus paveikslėlius ir juos iškirpkite. Užduotį pradėkite meškučio pasisveikinimu ir įvadu į užduotį. Įvado metu pristatykite vaikams, ką veikssite. Galite papasakoti vaikams, kad šiandien meškučiui reikės vaikų pagalbos. Parodykite liūdno meškučio paveikslėlį (6 priedas) bei užduokite vaikams keletą klausimų. Pavyzdžiui:

- **Kaip jaučiasi meškutis Mukis?**

➤ **Kaip galvojate, kas jam nutiko?**

Išklausykite vaikų atsakymus ir papasakokite vaikams, jog meškutis Mukis prastai jaučiasi, nes niekas juo nesirūpina. Pakvieskite vaikus pasirūpinti meškučiu Mukiu ir padėti jam pasijausti geriau. Liūdno ir besišypsančio meškučio paveikslėlius padėkite ant žemės taip, kad vaikai juos matytų ir tarp šių paveikslėlių būtų galima padėti kitus, 6 priede pateiktus paveikslėlius (žr. pavyzdį). 6 priede pateiktus paveikslėlius išdėliokite toliau nuo meškučio paveikslėlių taip, kad vaikai gerai juos matytų.

Papasakokite vaikams, kaip jaučiasi meškutis Mukis ir paklauskite vaikų, ką galime padaryti, kad pasirūpintume meškučiu ir jis pasijaustų geriau (parodykite į besišypsančio meškučio paveikslėlį). Vaikai gali patys sugalvoti, ką galima padaryti, kad meškutis pasijaustų geriau, arba jie gali pasirinkti iš pateiktų paveikslėlių (5 priedas). Išklause vaikų atsakymus, padėkite atitinkamus paveikslėlius tarp liūdno ir linksmo meškučio.

1. Situacija – Meškučio tėveliai išėjo ir jis liko vienas namuose. Meškutis yra išsigandęs, jam yra neramu ir liūdna.

Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau?

- Apkabinti (kortelė nr. 1).
- Pažaisti su meškučiu kamuoliu (kortelė nr. 16).
- Kiti vaikų sugalvoti būdai.

2. Situacija – Meškutis yra alkanas, nori valgyti.

Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau?

- Pamaitinti (kortelė nr. 4, kortelė nr. 6).
- Kiti vaikų sugalvoti būdai.

3. Situacija – Meškutis išėjo į lauką pažaisti, bet jam lauke labai šalta. Meškutis net dreba nuo šalčio.

Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau?

- Aprengti megztinį (kortelė nr. 5).
- Užrišti šaliką (kortelė nr. 7).
- Uždėti kepurę (kortelė nr. 8).
- Kiti vaikų sugalvoti būdai.

4. Situacija – Meškutis susirgo, jau kelias dienas jam labai skauda pilvuką, jis blogai jaučiasi.

Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau?

- Nuvesti meškutį pas gydytoją (kortelė nr. 15).
- Pamatuoti temperatūrą (kortelė nr. 13).
- Kiti vaikų sugalvoti būdai.

5. Situacija – Meškutis yra purvinas, jo drabužiai yra nešvarūs ir ištepti. Meškučiui nepatinka būti purvinam.

Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau?

- Nuprausti meškutį ir išskalbti jo drabužius (kortelė nr. 2, kortelė nr. 3).
  - Kiti vaikų sugalvoti būdai.
6. Situacija – Meškutis yra ištroškęs, jis labai nori gerti.
Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau?
- Duoti meškučiui atsigerti vandens (kortelė nr. 14).
  - Kiti vaikų sugalvoti būdai.
7. Situacija – Meškutis peršalo lauke, todėl jis kosti, jam prasidėjo sloga.
Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau?
- Duoti servetėlę, kad išsipūstų nosį (kortelė nr. 12).
  - Padaryti šiltos arbatos (kortelė nr. 9) su medumi (kortelė nr. 10) ir citrina (kortelė nr. 11).
  - Kiti vaikų sugalvoti būdai.

Pavyzdys

1 situacija. Meškučio tėveliai išėjo, ir jis liko vienas namuose. Meškutis Mukis yra labai išsigandęs, jam yra neramu ir liūdna. Ką galime padaryti, kad meškutis Mukis pasijaustų geriau? Išklauskite vaikų atsakymus, bet nevertinkite jų kaip teisingų ar klaidingų. Po to leiskite vaikams pasirinkti iš pateiktų kortelių arba sugalvoti savo būdą, kas padėtų meškučiui Mukiui pasijausti geriau, ir padėkite korteles tarp liūdno ir besišypsančio meškučio paveikslėlių.

Pabaigoje apibendrinkite tai, apie ką kalbėjote su vaikais, galite papasakoti vaikams, kad Meškutis Mukis pasijuto geriau, nes vaikai juo pasirūpino. Pabrėžkite vaikams, kad taip, kaip jie rūpinosi meškučiu Mukiui, jais turi pasirūpinti suaugusieji, jų tėveliai.

ŠEŠTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ

„Manimi rūpinasi ir aš rūpinuosi“

Tikslas – perduoti vaikams žinią, kad suaugusieji turi jais pasirūpinti, bei skatinti vaikus rūpintis kitais.

Trukmė ~25 min.

Reikalingos priemonės

- 7 priede pateikti paveikslėliai.

Prieš atliekant užduotį, atsispausdinkite 7 priede pateiktus paveikslėlius ir juos iškirpkite. Užduotį pradėkite meškučio pasisveikinimu ir įvadu. Įvado metu pristatykite vaikams, ką veikssite. Galite pasakyti vaikams, kad meškutis Mukis šiandien papasakos, kaip jis rūpinasi savo augintiniu.

***Istorija.** Meškutis Mukis namuose turi augintinį – peliuką Kiką. Meškutis jį labai myli ir juo rūpinasi. Kiekvieną rytą meškutis Mukis švelniai paglosto Kiką ir įdeda į jo dubenėlį maisto. Kai Kiko gertuvė būna tuščia, meškutis Mukis įpila į ją vandens, kad jo augintinis galėtų*

atsigerti. Meškutis Mukis labai rūpinasi savo augintiniu ir stengiasi, kad jam nieko netrūktų. Kartais meškučiui Mukiui reikia pagalbos pasirūpinti peliuku Kiku. Ypač tuomet, kai reikia išvalyti Kiko narvelį. Tuomet meškutis Mukis prašo pagalbos tetos Meškienės. Meškučiui Mukiui sunku vienam rūpintis augintiniu, todėl jam padeda teta Meškienė. Kartais Mukis pavargsta rūpintis peliuku Kiku, bet meškutis žino, kad labai svarbu pasirūpinti savo augintiniu, nes peliukas Kikas pats savimi pasirūpinti negali. Meškutis Mukis taip pat dar negali pasirūpinti savimi, todėl meškučiu Mukiui rūpinasi teta Meškienė. Ji padaro meškučiui valgyti, slaugo, kai jis serga. Kartą teta Meškienė numezgė meškučiui Mukiui megztinį, kad jis nesušaltų lauke. Meškutis jaučia, kad teta Meškienė jį labai myli ir juo rūpinasi.

- ***Kuo rūpinosi meškutis Mukis?***
- ***Ar meškučiui lengva rūpintis peliuku Kiku? Kas yra lengva / sunku?***
- ***Kas rūpinosi meškučiu Mukiui?***

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. Iš tiesų mums visiems reikia, kad mumis kas nors pasirūpintų. Meškutis Mukis rūpinasi peliuku Kiku. Teta Meškienė rūpinasi meškučiu Mukiui. Meškutis Mukis žino, kad vaikais taip pat reikia pasirūpinti. Teta Meškienė sako, kad tėveliai, seneliai ar kiti suaugusieji turi pasirūpinti vaikais, stengtis, kad jiems nieko netrūktų.

- ***Ar jūs kuo nors rūpinatės (pvz., kokių augintinių, augalų, šeimos nariais ar pan.)? Kuo?***
- ***Ką darote, kai kuo nors rūpinatės?***

Išklauskite vaikų atsakymus ir kvieskite vaikus atlikti užduotį. Ant žemės yra išdėliojami 7 priede pateikti paveikslėliai. Vaikams yra rodomas paveikslėlis ir jie yra kviečiami pagalvoti bei pasakyti, kas gali pasirūpinti, pavyzdžiui, mergaite ar mažu kiškučiu. Galite priminti vaikams, kad meškučiu Mukiui rūpinasi teta Meškienė, meškučio draugu Tomu rūpinasi jo tėveliai, o pats meškutis rūpinasi savo augintiniu peliuku Kiku. Šioje užduotyje nėra nei teisingų, nei klaidingų pasirinkimų. Svarbu klausti vaikų, kaip jų pasirinkti gyvūnai ar žmonės gali pasirūpinti kitais, ką gali padaryti.

Išklauskite vaikų atsakymus, apibendrinkite tai, apie ką kalbėjote su vaikais, galite paklausti vaikų, ką jie sužinojo ar suprato šios užduoties metu. Pabrėžkite vaikams, kad taip, kaip teta Meškienė rūpinasi meškučiu Mukiui, taip jais turi pasirūpinti suaugusieji.

IV DALIS

SEKSUALINIO SMURTO PREVENCIJAI SKIRTO PLAKATO PRISTATYMAS

Prieš pristatydami plakatą, pakabinkite jį taip, kad jis būtų gerai matomas visiems vaikams, o vaikų paprašykite susėsti ratu. Plakato pristatymą pradėkite meškučio pasisveikinimu ir įvadu. Įvado metu galite vaikams pasakyti, kad šiandien meškutis Mukis yra pasiruošęs vaikams papasakoti apie prisilietimus. Jeigu vaikams nėra aišku, galite su jais aptarti, kas yra prisilietimas. Vėliau perskaitykite vaikams istoriją ir ją aptarkite.

***Istorija.** Meškutis Mukis turi draugę, kuri nemėgsta apsikabinimų. Jos vardas yra Liepa*. Parodykite į plakato viršuje nupieštą mergaitę. Meškutis su Liepa susipažino prieš keletą dienų, kai Liepa atėjo su Meškučiu pasisupti ant sūpynių. Liepa su Meškučiu labai susidraugavo. Jie suposi, žaidė kamuoliu ir gaudė vienas kitą. Kai atėjo metas eiti namo, meškutis atsisveikindamas norėjo apkabinti savo naująją draugę, tačiau Liepa žengė žingsnį atgal. Liepa pasakė, kad ji labai nemėgsta apsikabinimų. Mergaitė nenorėjo apsikabinti, jai nepatinka, kai apsikabinus prie jos kūno liečiasi kito žmogaus ar meškučio kūnas. Kai kas nors Liepa apkabina, jai yra neramu ir labai nemalonu. Meškutis Mukis nenorėjo daryti to, kas nepatinka jo draugei, todėl jis neapkabino Liepos. Meškutis žino, kad Liepa nemėgsta apsikabinimų, bet mielai duoda penkis. Pati Liepa taip sakė meškučiui Mukiui. Taigi, meškutis Mukis ir Liepa davė vienas kitam penkis. Toks prisilietimas Liepai patinka. Kai Liepa duoda kam nors penkis, ji jaučiasi saugiai, jos širdelė yra rami. Kai Liepa susitinka su savo dėde (parodykite plakato viršuje esantį paveikslėlį), jam taip pat visuomet duoda penkis. Toks prisilietimas yra geras ir Liepai jis patinka.*

- ***Ko nemėgsta meškučio draugė Liepa?***
- ***Kaip Liepa jaučiasi, kai kas nors ją apkabina?***
- ***Koks prisilietimas patinka Liepai?***

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. Meškučio draugė mėgsta ne visus prisilietimus. Be to, meškutis Mukis žino, kad prisilietimų būna įvairių. Gali būti geri / saugūs prisilietimai ir blogi / nesaugūs prisilietimai.

- ***Koks prisilietimas yra geras?***

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. Meškutis gerai žino, kad geri prisilietimai yra tokie prisilietimai, dėl kurių tavo širdelė yra rami, tau yra saugu ir gera. Saugus, geras prisilietimas – kuomet tave kas nors apkabina tada, kai tu nori, kad tave apkabintų. Meškutis Mukis kartais nori apsikabinti su savo tėčiu. Tada Mukis jaučiasi mylimas. Toks meškučio ir tėčio prisilietimas yra geras. Geras prisilietimas yra ir tada, kai teta Meškienė duoda meškučiui ranką, einant per gatvę. Teta Meškienė rūpinasi, kad Mukis būtų saugus einant per gatvę, todėl jam duoda ranką. Meškutis Mukis prisimena, kai jam iš piršto bėgo kraujas, tuomet gydytojas užklįjavo jam pleistrą. Toks gydytojo prisilietimas taip pat yra geras. Gydytojas rūpinosi meškučiu ir užklįjavo pleistrą, kad kraujas nustotų bėgti. Kai Mukio draugė Liepa duoda penkis savo dėdei, tai irgi yra geras prisilietimas. Tačiau ne visi prisilietimai yra geri. Būna ir blogų, nesaugių prisilietimų.

---

* Jeigu jūsų grupėje yra mergaitė tokiu pat vardu, sugalvokite meškučio draugei kitą vardą.

➤ **Koks prisilietimas yra blogas?**

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Meškutis Mukis žino, koks prisilietimas yra blogas. Paklauskime, ką mums papasakos meškutis Mukis.*

– *Gaila, bet ne visi prisilietimai yra geri. Būna ir blogų, nesaugių prisilietimų. Blogas prisilietimas yra toks prisilietimas, kuris užgauna kūną. Kai meškinas Tobis trenkė per mano letenėlę, jis užgavo mane. Tobis negerai padarė ir toks jo prisilietimas buvo blogas, nes jis užgavo mano kūną. Teta Meškienė man sako, kad kartais prisilietimai būna blogi, net jeigu jie neužgauna kūno. Nesaugus, blogas prisilietimas yra ir tada, kai kas nors tave liečia, apkabina ar bučiuoja, nors tau tai nepatinka. Prisimenu, kai mano kaimynas meškinas mane pabučiavo, nors aš sakiau, kad nebučiuotų manęs, nes man tai nepatinka. Kaimynas meškinas negerai padarė. Man buvo labai nemalonu. Aš išsigandau, todėl papasakojau tetai Meškienei, kas nutiko. Būdamas su teta Meškiene aš jaučiuosi saugus, todėl visuomet jai papasakoju, jeigu kažko išsigastu ar jaučiu, kad mano širdelė yra nerami.*

- **Ką padarė meškučio Mukio kaimynas meškinas?**
- **Ar meškučiui Mukiui patiko, kai kaimynas jį pabučiavo?**
- **Ką po to darė meškutis Mukis, kai kaimynas jį pabučiavo?**

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Meškučiui Mukiui buvo labai neramu ir baisu. Mukis labai gerai žino, kad niekas neturėtų jo bučiuoti, jeigu meškutis to nenori, todėl nuskubėjo pas tetą Meškiene ir jai viską papasakojo.*

Pabaigoje apibendrinkite tai, apie ką kalbėjote su vaikais. Priminkite vaikams, kad būna geri / saugūs ir blogi / nesaugūs prisilietimai. Pabrėžkite vaikams, kad niekas neturėtų jų liesti, apkabinti ar pabučiuoti, jeigu vaikas to nenori. Paskatinkite vaikus papasakoti suaugusiajam, su kuriuo jis jaučiasi saugiai, jeigu kas nors juos apkabina, bučiuoja ar kitaip liečia, nors toks prisilietimas jiems yra nemalonus, jiems yra baisu, neramu.

SEPTINTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ

„Aš esu savo kūno šeimininkas“

Tikslas – ugdyti vaikų gebėjimą atpažinti prisilietimus, kurie yra nemalonūs, ir mokyti vaikus tinkamai į tai reaguoti.

Trukmė ~25 min.

Reikalingos priemonės

- 8 priede pateikti paveikslėliai.

Prieš pradėdami užduotį atsispausdinkite 8 priede pateiktus paveikslėlius. Užduotį pradėkite nuo įvado ir trumpos istorijos. Įvado metu galite vaikams pasakyti, jog meškutis Mukis papasakos, ką reiškia būti savo kūno šeimininku.

Istorija. *Viskas prasidėjo tada, kai meškutis Mukis gimė. Tuomet jo kūnelis buvo labai mažas. Toks mažas, kad jis tilpo į mamos letenas. Tačiau jau tada meškutis Mukis buvo savo kūno šeimininkas. Kai meškutis Mukis augo, kartu augo ir jo kūnas. Mukis kiekvienais metais*

augo ir buvo vis aukštesnis ir aukštesnis. Meškutis Mukis myli ir saugo savo kūną, nes jo kūnas priklauso jam. Mukis yra savo kūno šeimininkas. Nuo pat kojų pirštukų iki pat ausyčių galiukų meškučio kūnas priklauso jam.

➤ ***Kaip galvojate, ką reiškia būti savo kūno šeimininku?***

Išklausykite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą. *Meškutis Mukis pasiruošęs jums papasakoti, ką reiškia būti savo kūno šeimininku. Taigi, paklauskime meškučio pasakojimo.*

– Aš esu savo kūno šeimininkas. Mano kūnas priklauso man, todėl niekas negali užgauti mano kūno. Taip pat niekas negali liesti manęs, jeigu aš dėl to blogai jaučiuosi, man yra neramu ar baisu. Prisimenu, kai senelis atvažiavo mūsų aplankyti ir mane apkabino. Tą dieną aš visai nenorėjau, kad jis mane apkabintų ar pabučiuotų. Man nepatiko ir buvo nemalonu. Aš žinau, jeigu nenoriu, kad kas nors mane apkabintų ar liestų mane, turiu pasakyti „ne“. Taip ir padariau. Pasakiau seneliui: ne, šiandien aš visai nenoriu apsikabinti. Teta Meškienė man yra pasakius: jeigu nenori kito apkabinti, pabučiuoti, visuomet jam gali pamojuoti, duoti penkis ar nusiūsti oro bučinį. Aš labai myliu savo senelį, bet tą dieną nenorėjau su juo apsikabinti, todėl aš jam daviau penkis ir nusiunčiau oro bučinį. Senelis plačiai nusišypsojo ir man taip pat atsiuntė oro bučinį. Aš esu savo kūno šeimininkas todėl nedarau to, kas mano kūnui nepatinka. Niekas negali užgauti mano kūno ar liesti manęs, jeigu man tai nepatinka. Jeigu kas nors užgauna mano kūną ar liečia mane, nors man tai nepatinka, visuomet pasakau tetai Meškienei, nes būdamas su ja jaučiuosi saugiai.

- ***Ar meškutis Mukis norėjo apsikabinti su seneliu?***
- ***Ką darė meškutis, kai senelis jį apkabino?***
- ***Ar jums patinka, kai jus apkabina?***
- ***Ką reikia daryti, jeigu nenori, kad kas nors tave apkabintų, liestų?***

Išklausykite vaikų atsakymus ir pratęskite pasakojimą. *Iš tiesų, jeigu nenorite, kad kas nors jus apkabintų ar liestų, visuomet galite pasakyti „ne“, taip, kaip meškutis Mukis pasakė savo seneliui, kad nenori su juo apsikabinti. Kartais meškučiui Mukiui patinka apsikabinti. Tačiau būna ir taip, kad jis nenori, jog kas nors jį apkabintų. Ir pats kartais nenori nieko apkabinti. Kai meškutis Mukis nenori apsikabinti, jis duoda penkis. Tiesa, būna dienų, kai meškutis visai nenori, kad kas nors jį liestų. Taigi, kartais meškutis net nenori duoti penkių. Viskas gerai, kartais mes visi nenorime, kad kas nors mus liestų. Tada meškutis Mukis pamojuoja arba nusiunčia oro bučinį. Meškutis žino, kad niekas neturėtų liesti jo kūno, jeigu jam tai nepatinka ar tai jam yra nemalonu.*

Perskaitykite istoriją, atlikite su vaikais užduotį. Kvieskite vaikus po vieną prieiti prie jūsų arba jūs prieikite prie kiekvieno vaiko ir leiskite vaikui pasirinkti paveikslėlį (-ius) (7 priedas), kuriuose pavaizduoti trys skirtingi veiksmai. Vaikas gali pasirinkti, ar jis nori apsikabinti su jumis, „duoti penkis“ ar pamojuoti. Jeigu nori, vaikas gali pasirinkti daugiau nei vieną veiksmą. Atlikus užduotį, užduokite vaikams keletą klausimų.

- ***Ar buvo lengva pasirinkti paveikslėlį?***
- ***Pakelkite rankas, kas norėjote apsikabinti / kas norėjote duoti penkis / kas norėjote pamojuoti.***
- ***Ar patiko apsikabinti / duoti penkis / pamojuoti?***

➤ **Pakelkite rankas, kam nepatiko ši užduotis. Kas nepatiko?**

Išklausykite vaikų atsakymus bei apibendrinkite tai, ką darėte šios užduoties metu. Paašškinkite vaikams, kad mes visi esame skirtingi. Tai, kas patinka man, nebūtinai patinka kitam. Pavyzdžiui, vieni vaikai norėjo apsikabinti, o kiti norėjo duoti penkis ir tai nėra blogai, tiesiog mes mėgstame skirtingus dalykus. Apibendrinant užduotį, vėta priminti vaikams pagrindinę šios užduoties žinutę – niekas negali užgauti tavo kūno ir neturėtų tavę apkabinti, pabučiuoti ar kitaip liesti, jeigu tu to nenori. Jeigu kas nors liečia tave, nors tau tai nepatinka, pasakyk, kad tau tai nepatinka, paprašyk, kad liautuėsi, ir papasakok suaugusiajam, su kuriuo jautiesi saugiai.

AŠTUNTA MEŠKUČIO MUKIO PAMOKĖLĖ
„Apatinių drabužių taisyklė“

Tikslas – supažindinti vaikus su apatinių drabužių taisykle.

Trukmė ~ 25 min

Reikalingos priemonės:

- Seksualinio smurto prevencijai skirtas plakatas.
- 9 priede pateikti paveikslėliai.
- Spalvinimo ar dekoravimo priemonės, kurių reikės paveikslėliams nuspalvinti ar dekoruoti.

Prieš pradėdami užduotį, atspausdinkite tiek 9 priede pateiktų paveikslėlių, kiek jūė grupėje yra vaikų. Užduotį pradėkite įvadu ir trumpu pasakojimu. Įvado metu galite vaikams pasakyti, kad šiandien su vaikais kalbėsime apie prisilietimus, o meėkutis Mukis papasakos vaikams apie apatinių drabužių taisyklę, kuri padeda išlikti saugiam.

***Istorija.** Meėkutis Mukis žino, kad yra ne tik geri, bet ir blogi prisilietimai. Meėkučiui Mukiui nepatinka blogi prisilietimai, todėl jis stengiasi laikytis vienos svarbios taisyklės, kuri padeda meėkučiui jaustis saugiai. Ši taisyklė vadinasi „Apatinių drabužių taisykle“. Meėkutis ją labai gerai moka ir norėtų jums apie ją papasakoti, tačiau prieš tai mes turime sužinoti vieną dalyką.*

➤ **Ar kas nors žino ir gali pasakyti, kurios kūno dalys yra intymios?**

Išklausykite vaikų atsakymus ir pateikite vaikams paaiėkinimą. *Intymios kūno dalys yra tos kūno dalys, kurias dengia apatiniai drabužiai. Taip, kaip nupieėta čia (parodykite į seksualinio smurto prevencijai skirtame plakate pavaizduotus vaikus, vilkinčius apatinius drabužiais). Taigi, tos kūno vietos, kurias dengia mergaitės ir berniuko apatiniai drabužiai, yra intymios kūno vietos. Pasitikėlinkite, ar vaikai suprato, kokios jų kūno dalys yra intymios, ir tęėkite pasakojimą. Dabar, kai jau žinome, kas yra intymios kūno dalys, paklausykime, ką meėkutis Mukis mums papasakos apie apatinių drabužių taisyklę.*

– Taip, tikrai, apatinių drabužių taisyklę aš žinau puikiai. Jos mane išmokė teta Meškienė. Apatinių drabužių taisyklė reiškia, kad niekas neturėtų liesti mano intymių kūno dalių, kurias dengia apatiniai drabužiai. Jeigu kas nors liečia mano intymias kūno dalis, aš turiu apie tai papasakoti suaugusiajam, su kuriuo jaučiuosi saugiai. Jeigu kas nors liečia mano kūno dalis, kurias dengia apatiniai drabužiai, iš karto apie tai papasakoju tetai Meškienei, nes, būdamas su ja, aš jaučiuosi saugiai. Tokia yra apatinių drabužių taisyklė. Dar teta Meškienė sako, kad intymios kūno dalys būna uždengtos apatiniais drabuželiais ir aš neturiu kitiems rodyti savo intymių kūno dalių. Kūno dalis, kurias dengia mano apatiniai drabužiai, galiu parodyti tik suaugusiems, su kuriais jaučiuosi saugiai. Būdamas su teta Meškiene, aš jaučiuosi saugiai ir galiu parodyti savo intymias kūno dalis tada, kai teta Meškienė padeda man apsirengti, kai prausia mane vonioje ar padeda nueiti į tualetą. Jeigu su manimi yra teta Meškienė, galiu savo intymias kūno dalis parodyti ir gydytojui, nes būdamas su teta Meškiene aš jaučiuosi saugiai.

- **Kokios svarbios taisyklės teta Meškienė išmokė meškutį Mukį?**
- **Kokia yra apatinių drabužių taisyklė?**
- **Ar kam nors galima rodyti savo intymias kūno dalis? Kada galima?**
- **Ką reikia daryti, jeigu kas nors liečia intymias kūno dalis ir tu dėl to jautiesi nesaugiai?**

Išklauskite vaikų atsakymus ir tęskite pasakojimą: *Taigi, meškutis gerai žino, kad niekas negali liesti jo kūno dalių, kurias dengia apatiniai drabužiai. Jeigu kas nors liečia meškučio intymias kūno dalis, jis iš karto apie tai papasakoja tetai Meškienei, nes, būdamas su ja, Mukis jaučiasi saugiai. Mukis dažnai sako, kad šios taisyklės turi laikytis ne tik meškučiai, bet ir vaikai, nes apatinių drabužių taisyklė padeda jaustis saugiai.* Pristatę vaikams apatinių drabužių taisyklę, pakvieskite vaikus atlikti užduotį. Išdalinkite vaikams paveikslėlius, kuriuose pavaizduoti vaikai, vilkintys apatinius drabužius. Vaikai yra kviečiami nuspalvinti ar kokiu kitu, jūsų pasirinktu būdu dekoruoti apatinius drabužius.

Apibendrinkite tai, ką darėte šios užduoties metu, galite paklausti vaikų, ką išmoko ar sužinojo atlikdami šią užduotį. Pabrėžkite vaikams, kad niekas negali liesti jų intymių kūno vietų. Jeigu kas nors liečia vaiko intymias kūno vietas, jis turi apie tai papasakoti suaugusiajam, su kuriuo būdamas vaikas jaučiasi saugiai.

LITERATŪRA

Naudota literatūra:

1. Daniūnaitė I., Giedrytė R., Glaser D., Kašlėjūtė G., Kurienė A., Makaruk K., Petkutė E., Jajkowska M., Švekere G., Włodarczyk J., Žukauskiatė J. (2013). *Child maltreatment: what research and examples of preventive practices tell?.* Children Support Centre.
2. Gray J., Jordanova Pesevska D., Sethi D., Ramiro M. D., Yon Y. (2016) *Handbook on developing national action plans to prevent child maltreatment.* World Health Organization. Regional Office for Europe.
3. Hillis S. D., Mercy J. A., Saul J. R. (2017). The enduring impact of violence against children. *Psychology, health & medicine*, 22 (4,) 393–405
4. Vaikų laikinosios globos namai “Atsigręžk į vaikus” (2008). *Smurtas šeimoje: prevencija, intervencija ir galima pagalba.*
5. World Health Organization. (2013). *European report on preventing child maltreatment.* Summary.

Naudinga literatūra:

1. Arlauskaitė Ž. Galiu padėti savo vaikui (2007) [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą:
<http://www.pozityvitevyste.lt/sites/pozityvitevyste/media/Pagal_meniu/Tevams/Rekomenduojame_paskaityti/knyga%20-%20zydre%20arlauskaite%20-%20galiu%20padeti%20savo%20vaikui.pdf>.
2. E-mokymai „Kaip kalbėti su vaiku apie kūną ir saugumą“ [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą: <<https://www.stopwykorzystywaniu.pl/lt/>>.
3. Glaser D., Prior V. Vaiką žalojantis elgesys: metodinis vadovas specialistams. [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą:
<http://www.vaikystebesmurto.lt/sites/paramosvaikamscentras/media/images/Leidiniai/manual_vip_lit.pdf>.
4. Ką daryti, jei įtariate, kad vaikas patiria prievartą? [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą:
<http://www.vaikystebesmurto.lt/sites/paramosvaikamscentras/media/images/Lankstinukai_plakatai/ka%20daryti%20jei%20itariate%20kad%20vaikas%20patiria%20prievarta%20lankstinuko%20virselis.pdf>
5. Kurienė A. Kas yra smurtas? (2016) [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą:
<<http://www.vaikystebesmurto.lt/lt/kas-yra-smurtas2>>.

6. Praktinės rekomendacijos, kaip atpažinti, kad vaikas yra žalojamas (2012) [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą:
<http://www.vaikystebesmurto.lt/sites/paramosvaikamscentras/media/images/Leidiniai/toolkit_vip_lit.pdf>.
7. Rekomendacijos mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje, LR švietimo ir mokslo ministerija (2016) [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą:
<<https://www.smm.lt/uploads/documents/doc00814420170804052550.pdf>>.
8. Adlienė R., Balčiūnienė A., Dovydaitytė A. M., Leskauskas D., Raugalas P., Stanaitienė S., Taparauskienė D., Trijonytė D. (2016). Smurto prieš vaikus diagnostikos metodinės rekomendacijos [žiūrėta: 2020 01 13] Prieiga per internetą:
<https://sam.lrv.lt/uploads/sam/documents/files/Veiklos_sritys/Asmens_sveikatos_prieziura/Diagnostikos_metodikos_ir_rekomendacijos/Rekomendacijos/SMURTO%20PRIES%20VAIKUS%20DIAGNOSTIKOS%20METODIN%C4%96S%20REKOMENDACIJOS.pdf>.
9. Kiko ir ranka [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą:
<https://issuu.com/paramosvaikamscentras/docs/kikobook_245x245mm_web>.
10. Kiko ir ranka. Socialinė kampanija „1iš 5“ [žiūrėta: 2020 01 13]. Prieiga per internetą: <<https://www.youtube.com/watch?v=zR29X9VYXKw>>.

PRIEDAI

Fizinio smurto prevencijai skirtas plakatas

Psichologinio smurto prevencijai skirtas plakatas

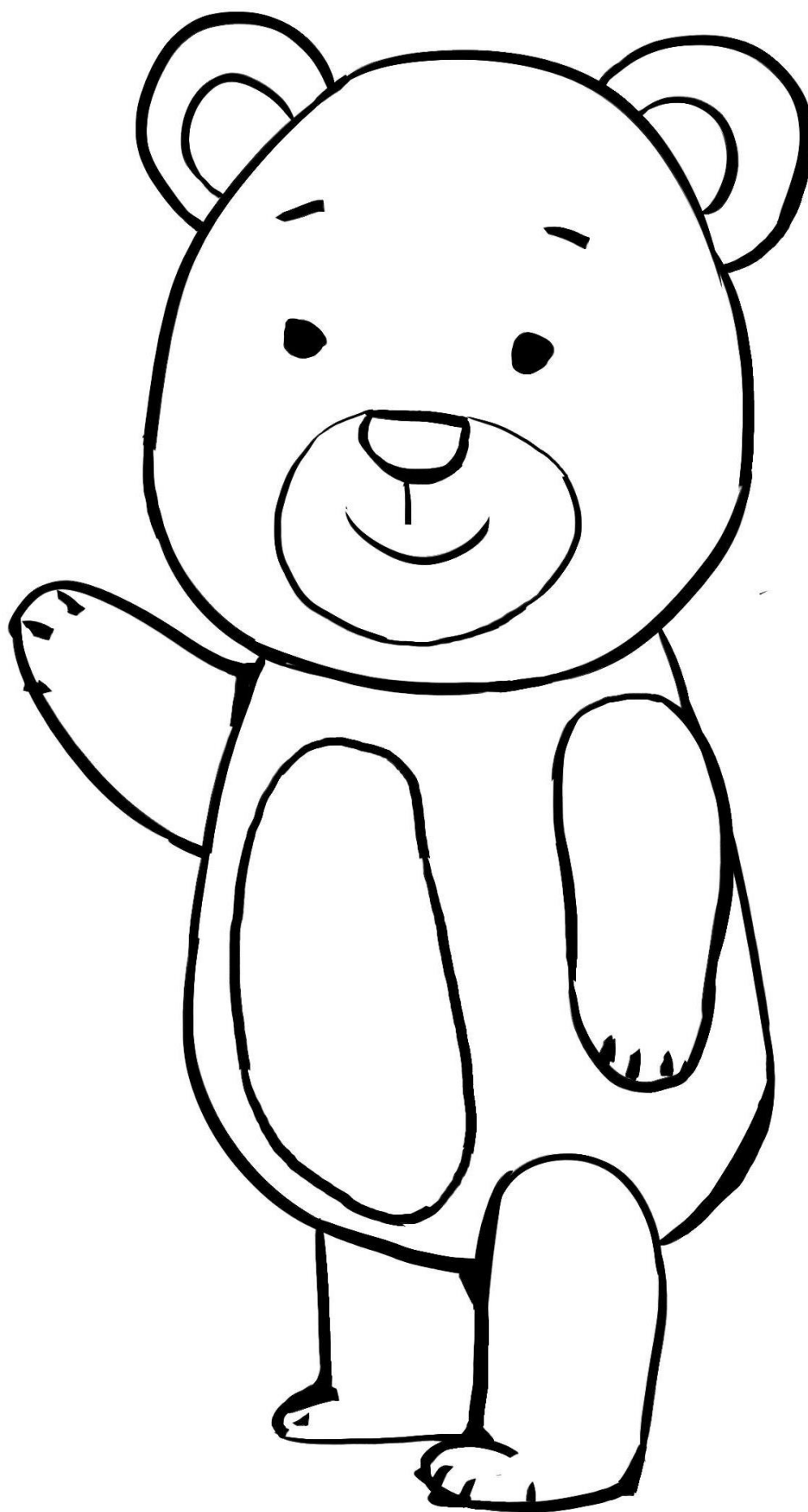

Nepriežiūros prevencijai skirtas plakatas

Seksualinio smurto prevencijai skirtas plakatas

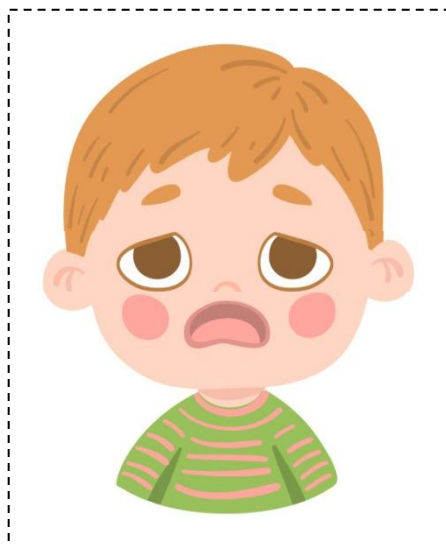

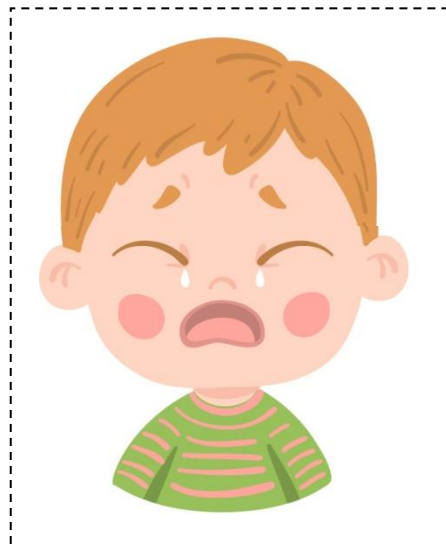
Designed by Freepik

Designed by Freepik

Designed by Freepik

Designed by Freepik

Designed by Freepik

Designed by Freepik

Designed by Freepik

Designed by Freepik

1

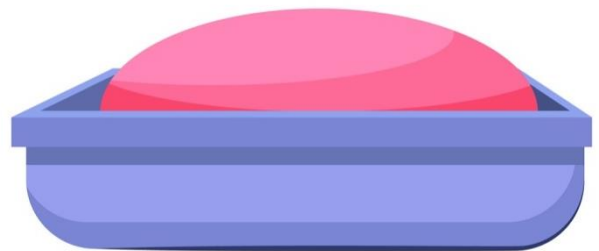
Designed by Freepik

2

Designed by Freepik

3

Designed by Freepik

4

Designed by Freepik

5

Designed by Freepik

6

Designed by Freepik

7

Designed by Freepik

8

Designed by Freepik

9

Designed by Freepik

10

Designed by Freepik

11

Designed by Freepik

12

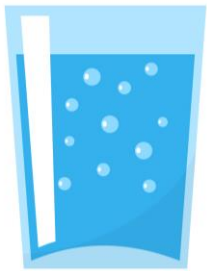
Designed by Freepik

13

Designed by Freepik

14

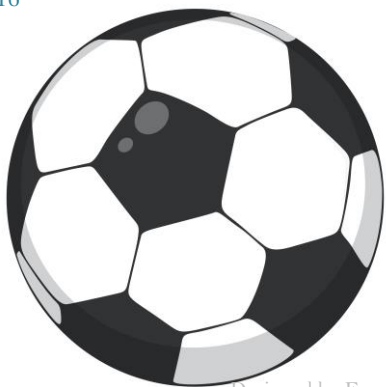
Designed by Freepik

15

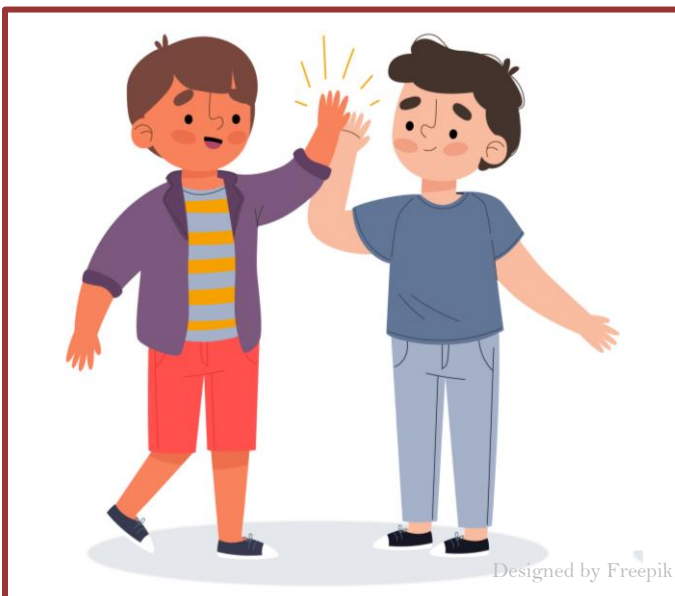
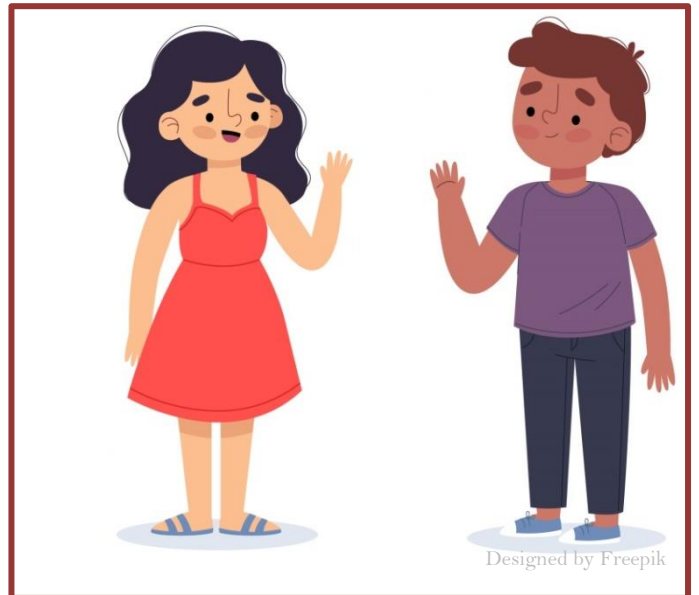
Designed by Freepik

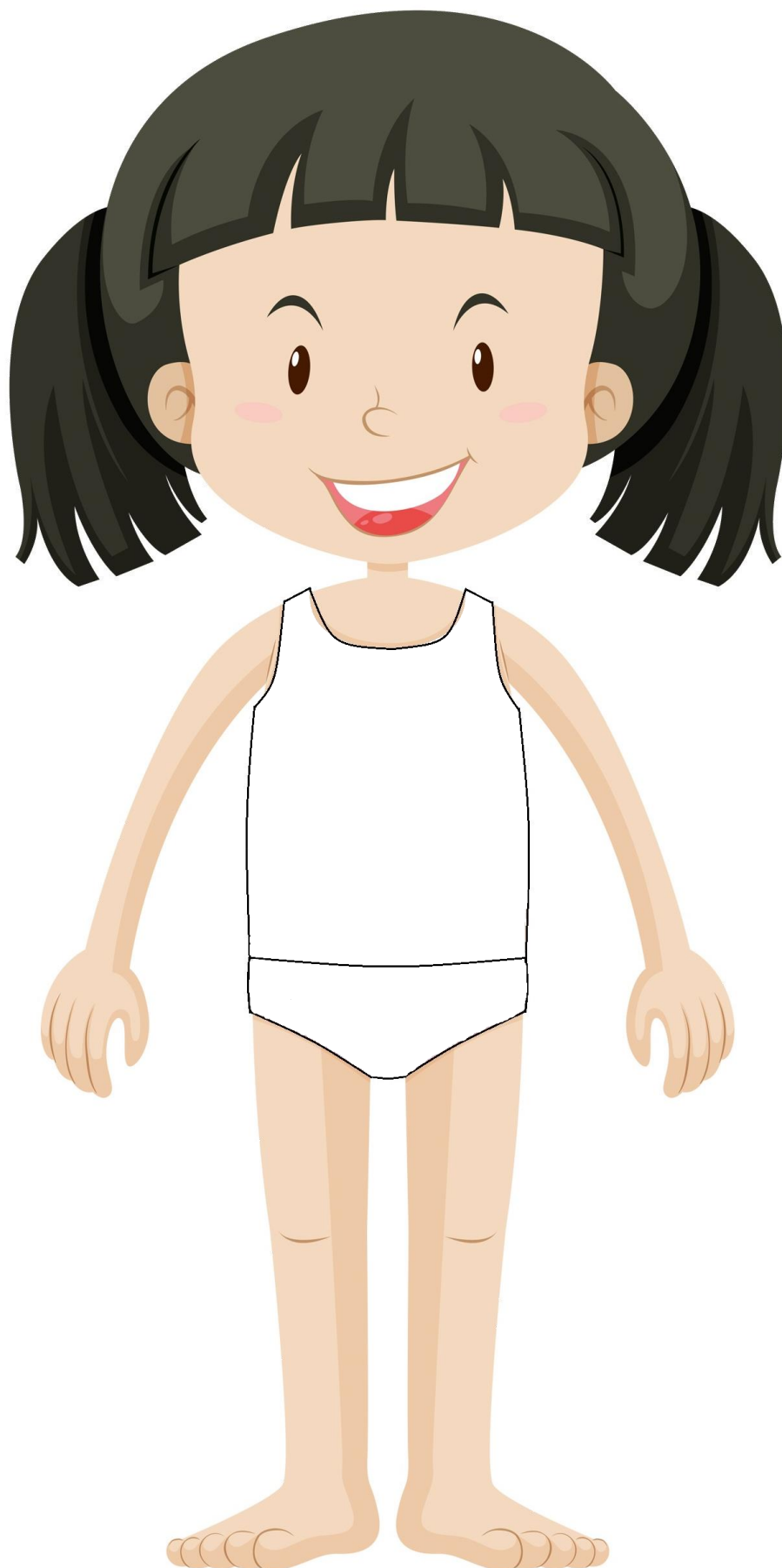
16

Designed by Freepik

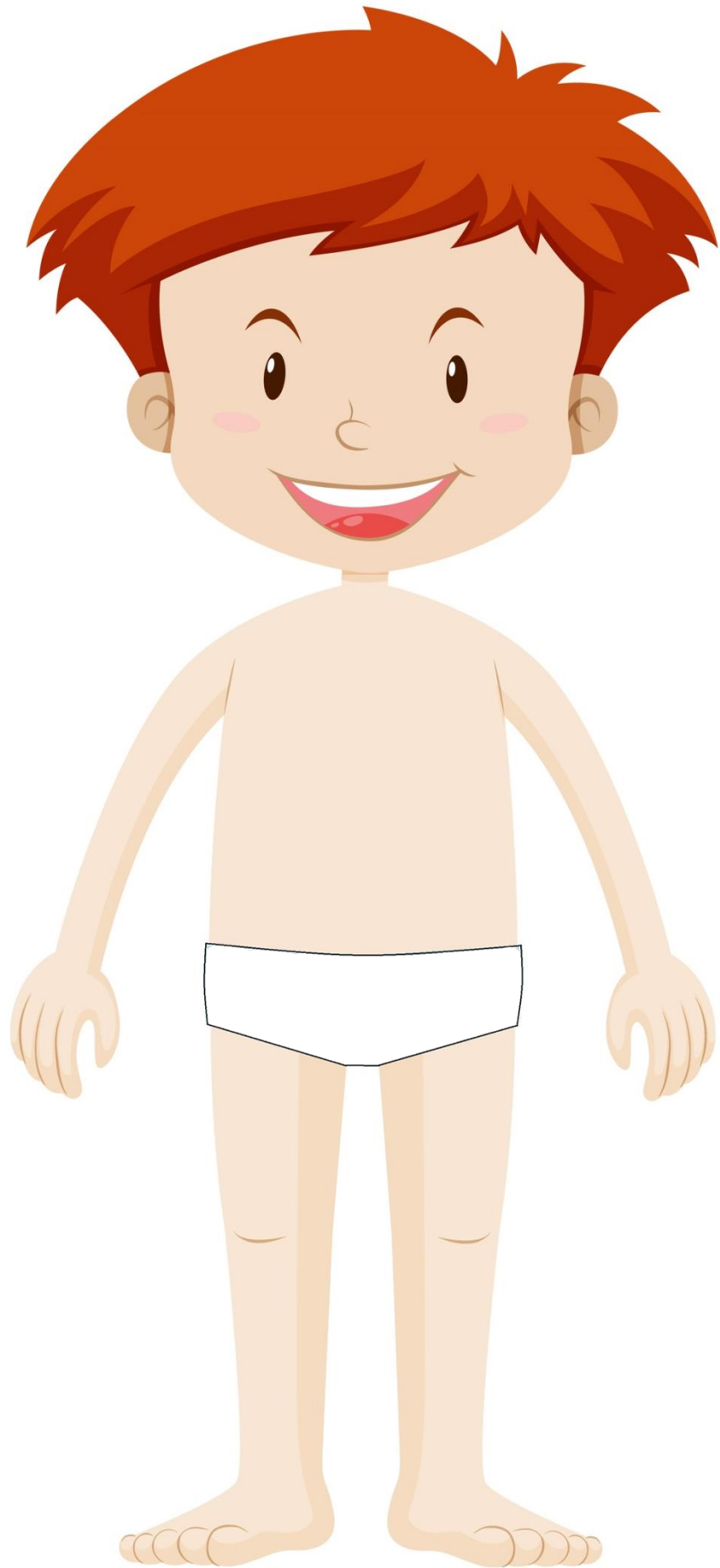

Designed by Freepik

Designed by Freepik